

Відмінювання іменників другої відміни. Особливості відмінювання іменників чоловічого роду в родовому відмінку. Букви -а (-я), -у (-ю) в закінченнях іменників чоловічого роду другої відміни

Друга відміна охоплює іменники чоловічого роду, які мають нульове закінчення або **-о** в називному відмінку: *скрипаль, голуб, день, тато, Дніпро, Павло*.

До другої відміни - належать іменники середнього роду із закінченнями **-о, -е, -я** (які не набувають суфіксів -ат-, -ят-, -ен- у непрямих відмінках): *крило, місто, море, прізвище, листя, пір'я, знання*.

Іменники із суфіксами згрубілості -ищ-, -иськ-: *бородище (від борода), ведмедище (ведмідь), хлопчисько (хлопець), дівчисько (дівчина)* також належать до **другої відміни**.

Відмінювання іменників другої відміни

Голуб — чоловічий рід, **тверда група**, істота; красень — чоловічий рід, **м'яка група**, істота; меч — чоловічий рід, **мішана група**, неістота.

Однина

Називний (хто? що?)	голуб	красень	меч
Родовий (кого? чого?)	голуба	красеня	меча
Давальний (кому? чому?)	голубу (голубові)	красеню (-еві)	мечу (-еві)
Знахідний (кого? що?)	голуба	красеня	меч (меча)
Орудний (ким? чим?)	голубом	красенем	мечем
Місцевий (на кому? на чому?)	на голубі	на красені	на мечі
Кличний	голубе	красеню	мечу

Деякі іменники-назви істот мають три паралельні закінчення у місцевому відмінку: на коні (на коню, на коневі).

Множина

Називний (хто? що?)	голуби	красені	мечі
Родовий (кого? чого?)	голубів	красенів	мечів
Давальний (кому? чому?)	голубам	красеням	мечам
Знахідний (кого? що?)	голубів	красенів	мечі
Орудний (ким? чим?)	голубами	красенями	мечами
Місцевий (на кому? на чому?)	на голубах	на красенях	на мечах
Кличний	голуби	красені	мечі

Крило — середній рід, **тверда група**, неістота; знання — середній рід, **м'яка група**, неістота, плече — середній рід, **мішана група**, неістота.

Однина

Називний (хто? що?)	крило	знання	плече
Родовий (кого? чого?)	крила	знання	плеча
Давальний (кому? чому?)	крилу	знанню	плечу
Знахідний (кого? що?)	крило	знання	плече
Орудний (ким? чим?)	крилом	знанням	плечем
Місцевий (на кому? на чому?)	на крилі	знанні	на плечі
Кличний	крило	знання	плече

Множина

Називний (хто? що?)	крила	знання	плечі
Родовий (кого? чого?)	крил	знань	плечей (пліч)
Давальний (кому? чому?)	крилам	знанням	плечам
Знахідний (кого? що?)	крила	знання	плечі
Орудний (ким? чим?)	крилами (крильми)	знаннями	плечима
Місцевий (на кому? на чому?)	на крилах	на знаннях	плечах
Кличний	крила	знання	плечі

Відмінювання іменників на -ар, -яр, -ир

Пасажир — чоловічий рід, **тверда група**, істота; лікар — чоловічий рід, **м'яка група**, істота; школяр — чоловічий рід, **мішана група**, істота.

Однина

Називний (хто? що?)	пасажир	лікар	школяр
Родовий (кого? чого?)	пасажира	лікаря	школяра
Давальний (кому? чому?)	пасажиру (-ові)	лікарю (-еві)	школяру (-еві)
Знахідний (кого? що?)	пасажира	лікаря	школяра
Орудний (ким? чим?)	пасажиром	лікарем	школярем
Місцевий (на кому? на чому?)	на пасажирі(-ові)	лікарю (-еві)	на школярі (-еві)
Кличний	пасажире	лікарю	школяре

Множина

Називний (хто? що?)	пасажир и	лікар і	школяр і
Родовий (кого? чого?)	пасажир ів	лікар ів	школяр ів
Давальний (кому? чому?)	пасажир ам	лікар ям	школяр ам
Знахідний (кого? що?)	пасажир ів	лікар ів	школяр ів
Орудний (ким? чим?)	пасажир ами	лікар ями	школяр ами
Місцевий (на кому? на чому?)	на пасажир ах	на лікар ях	на школяр ах
Кличний	пасажир и	лікар і	школяр і

Відмінювання іменників на -ищ

Бородище (іменник, подвійного роду — може бути і **жіночого**, і **середнього**).

Називний (хто? що?)	бородище	бородища
Родовий (кого? чого?)	бородищ і (бородища)	бородищ
Давальний (кому? чому?)	бородищ і (бородищу)	бородищ ам
Знахідний (кого? що?)	бородище (бородищу)	бородищ
Орудний (ким? чим?)	бородище ю (бородищем)	бородища ми
Місцевий (на кому? на чому?)	на бородищ і	бородища х
Кличний	бородище	бородища

Закінчення -а (-я), -у (-ю) в закінченнях іменників чоловічого роду другої відміни

У родовому відмінку однини іменники другої відміни мають закінчення **-а, -я** або **-у, -ю**.

Загальний принцип визначення закінчення: якщо це чітко окреслені предмети, мають закінчення -а, -я. Нечітко окреслені – закінчення -у, -ю.

Іменники середнього роду в родовому відмінку однини закінчуються на **-а** (у твердій та мішаній групах), **-я** (у м'якій, іноді – у мішаній групі): місто – міста, крило – крила, плече – плеча, знання, обличчя, моря, поля.

Іменники чоловічого роду із закінченням **-о** в родовому відмінку однини мають закінчення **-а**: тато – тата, батько – батька, Павло – Павла, Марко – Марка.

Іменники чоловічого роду в родовому відмінку однини з основою на приголосний мають закінчення **-а, -я** або **-у, -ю** залежно від значення істоти чи неістоти, конкретного чи абстрактного значення.

Закінчення -а, -я мають:

Назви істот у звичайній та зменшено-пестливій формі: співака, священника, митця, незнайомця, татуса, хлопчика; вовчика, зайчика.

Назви неістот у звичайній та зменшено-пестливій формі, що позначають конкретні предмети:

- 1) назви дерев: дуба, ясеня; дубка, ясеночка;
- 2) назви техніки, машин та деталей: вагона, електрокара, ескалатора, комп'ютера, монітора, автомобіля, поршня, вагончика, літачка;
- 3) терміни іншомовного походження, які позначають математичні, лінгвістичні поняття: квадрата, конуса, циліндра; префікса, суфікса;
- 4) українські за походженням іменники-терміни: відмінка, восьмикутника, додатка, іменника, чисельника.
- 5) назви одиниць вимірювання довжини (метра, кілометра) або маси (грама, кілограма, фунта);

- 6) назви відрізків часу, днів тижня і місяців: дня, вівторка, листопада (якщо явище природи – листопаду), місяця, січня;
 - 7) числові назви: десятка, мільйона, мільярда;
 - 8) назви грошових знаків: долара, цента;
 - 9) назви органів і частин тіла: живота, м'яза, носа, рота, скелета, пальця, але **стравоходу**;
 - 10) назви будівель і їх частин: димаря, вітряка, вулика, балкона, пандуса;
 - 11) назви предметів побуту: ножа, чайника, дивана, стільця;
 - 12) назви одягу і взуття: джемпера, костюма, піджака, плаща, светра, чобота;
 - 13) назви виробів із борошна: батона, бублика, рогалика;
 - 14) назви населених пунктів із суфіксами **-ськ-**, **-цьк-**, **-ець-**, частинами **-бург-**, **-град-** (**-город-**), **-піль-** (**-поль-**), **-мир-**, **-слав-**: Бердянська, Луцька, Бобринця, Піттсбурга (місто в США), Миргорода, Борисполя, Житомира, Ярославла.
 - 15) назви річок і населених пунктів із наголосом у родовому відмінку на кінцевому складі та із суфіксами присвійності **-ів-** (**-їв-**), **-ов-**, **-ин-** (**-ін-**), **-ач-**, **-ич-**: Дніпра', Дністра', Харків – Харкова, Київ – Києва, Батурина – Батурина, Гадяч – Гадяча.
- АЛЕ!** Закінчення **-у**, **-ю** є у складених назвах населених пунктів, другою частиною яких є іменник, що має у родовому відмінку закінчення **-у**: Зелений Гай – Зеленого Гаю, Кривий Ріг – Кривого Рогу.
- 16) назви сайтів, соцмереж: фейсбука, ютуба, імейла.

Закінчення -у (у твердій і мішаній групах), -ю (у м'якій групі) мають:

Абстрактні іменники чоловічого роду:

- 1) назви якостей і властивостей: героїзму, патріотизму;
 - 2) назви почуттів: болю, гніву, жалю, сорому;
 - 3) назви хвороб: бронхіту, грипу, діабету, кору, кашлю;
 - 4) назви процесів і явищ життя: бігу, відгуку, затору, звуку (але як науковий термін – звука), кроку, ремонту, руху, успіху, шуму;
 - 5) назви філософських і деяких наукових понять: акту, ідеалу, сорту, способу, хисту;
 - 6) назви явищ природи: граду, грому, вітру, вогню, дощу, землетрусу;
- АЛЕ!** Вітра, Урагану, якщо це імена літературних героїв.

Іменники на позначення **сукупності істот** (батальйону, оркестру, полку) або **неістот**:

- 1) зелених насаджень: гаю, лісу, саду;
 - 2) рослин: бузку, гороху, кропу, щавлю (але **вівса**);
 - 3) предметів побуту: одягу, товару;
 - 4) сортів плодових дерев: кальвілю (сорт яблук), ренклоду (сорт слив);
 - 5) установ, закладів: ліцею, музею, клубу;
 - 6) спортивних ігор і танців: бадмінтону, баскетболу, боулінгу, футболу, хокею, вальсу;
- АЛЕ!** Гопака, козака (танець), серфінга (спортивне знаряддя);

Іменники-назви просторових понять: валу, лиману, лугу, майдану, степу, краю, небокраю,

АЛЕ! Горба, хутора.

Назви різних споруд і будинків, їх частин: будинку, вокзалу, ґанку, даху, замку, коридору, палацу, метрополітену.

Географічні назви: Бугу, Дунаю, Нілу, Світязю, Кіпру, Криту, Єгипту, Китаю, Гонконгу, Кавказу, Амстердаму, Лондону, Мадриду, Парижу, Чорнобилю.

АЛЕ! Закінчення -а (-я) та -у (-ю) має розрізняє деякі іменники: Алжира, Рима, Туніса (міста) і Алжиру, Риму, Тунісу (країни), Нью-Йорка (місто) – Нью-Йорку (штат).

Речовинні іменники: асфальту, бальзаму, борщу, воску, льоду, меду, піску.

У деяких іменників закінчення **-а (-я)** чи **-у (-ю)** залежить від протиставлення конкретних іменників та абстрактних явищ абощо: акта (документ) – акту (дія), бала (оцінка) – балу (святковий вечір), дзвона (інструмент) – дзвону (звук), звука (термін) – звуку (процес), каменя (одиничне) – каменю (збірне), органа (частина тіла) – органу (установа), папера (документ) – паперу (матеріал), потяга (поїзд) – потягу (почуття), терміна (слово) – терміну (відрізок часу), шлунка (орган травлення) – шлунку (страва).